DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

NUM. I. Duos modos, quibus desponsatio, per quam hoc loco matrimonium intelligitur *, clandestina esse & dici possit, hodiedum ** communiter assignant Doctores.

* Aliàs & in sensu proprio desponsationis vocabulum sponsalia denotat, arg. *leg.* 4. *ff. de sponsalibus.*

** Plures ab antiquis recensentur, de quibus videri possunt *Sanchez tom. 1. lib.* 3. *disput.* 1. *de matrimonio*, & interpretes ad *Cap.* 3. *h. t.*

II. Uno modo talis appellatur, si proclamationibus non præmissis: altero si extra præsentiam parochi & testium saltem duorum facta fuerit.

III. De utroque loquitur *Concilium Tridentinum Sess. 24. Cap. 1. de reform.* *

* Quantum ad primum hæc habet: *Lateranensis Concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo præcipit, ut imposterum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus festivis in ecclesia inter missarum solemnia publicè denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum.*

De secundo ita ait: *qui aliter, quàm præsente parocho vel sacerdote de ipsius parochi seu ordinarii licentia & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, & annullat.*

IV. Duo hæc *Concilii Tridentini* decreta breviter pertractare & exponere aggredior. Sit itaque

§. I.

DE DESPONSATIONE OB DEFECTUM PROCLAMATIONUM CLANDESTINA.

NUM. I. Quanquam primis ecclesiæ sæculis numerus impedimentorum matrimonii tantus non fuerit, quan-

quantus hodiedum eſt; extiterunt tamen ſemper aliqua, cum quibus matrimonium aut omnino non conſiſtere, * aut licitè ſaltem iniri non poterat. **

* E. G. nulla erant ab eccleſiæ incunabulis matrimonia cum impedimento cognationis tam legalis, quàm naturalis in quibusdam gradibus; cum illo, quod conditionis vocatur in vulgatis verſibus. Videri eatenus poſſunt leges in corpore juris civilis, quæ tunc ad literam ab eccleſiâ ſervabantur.

** Sic e. g. nunquam licebat fidelibus promiſcuè inire nuptias cum infidelibus 1. *ad Corinthios* 6. *Tertullianus lib.* 2. *ad uxorem per* totum. Ita pariter in Ordinibus ſacris conſtituti nuptiis ſemper prohibebantur.

II. Conveniens ergo quovis tempore fuit, ut via aliqua aut plures earum ad præcavenda invalida & illicita connubia ab eccleſiæ præpoſitis ordinarentur: atque in effectu diverſæ ejusmodi viæ ab antiquiſſimis temporibus ad noſtra usque inventæ, atque in praxi obſervatæ fuerunt.

III. Jam olim nuptialis benedictio deſponſatis non dabatur prius, quàm in eccleſiâ per Sacerdotem parochiæ publicè Scrutinium aliquod factum fuiſſet ſuper eo, an non partes nupturientes impedimento aliquo ligarentur, quo minus invicem conjungi poſſent.

IV. Patet hæc aſſertio *ex libro Sacramentorum*, ſeu ut alii vocant, *Sacramentario S. Gregorii M.* ordinante, ut matrimonium in facie eccleſiæ celebretur, ibidémque à copulandis

benedictio nuptialis per manus presbyteri parochialis accipiatur, postquam ille se prævè informaverit, si non obstaculum aliquod eorum matrimonium impediat. *Author Collat. Paris. de matrimonio tom. 3. lib. 4. Collat. 1. §. 1.*

V. Idem fere legitur in Capitularibus Caroli M. *lib. 7. Cap. 179.* his verbis: *sancitum est, ut publicæ nuptiæ ab his, qui nubere cupiunt, fiant, quia sæpe in nuptiis clam factis gravia peccata accumulantur... sed prius conveniendus est Sacerdos, in cujus parochiâ nuptiæ fieri debent, in Ecclesiâ coram populo, & ibi inquirere unâ cum populo ipse Sacerdos debet, si ejus propinqua sit, an non, aut alterius uxor vel sponsa, vel adultera, & si licita & honesta omnia pariter invenerit, tunc per consilium & benedictionem Sacerdotis & Consultu aliorum bonorum hominum eam sponsare & legitimè dotare debet.*

VI. Diversa aliquantulum est ordinatio *Concilii Florojuliensis* anno 791. prohibentis nuptias furtim raptímque fieri hâc datâ ratione: *ne forte per erroris ignaviam, vel certè quod pejus est, diabolico instigati amore illicita connubia celebrentur; sed interventis pactis sponsalibus per aliquam dilationis moram requisiti, quin etiam diligenti cura vicini vel majores natu loci illius, qui possint scire lineam generationum utrorumque sponsi scilicet vel sponsæ.* Additur posthæc nec sine notitiâ Sacerdotis plebis fieri debere nuptias, & quod observatis omnibus prædictis, si partes deprehendantur eo consanguinitatis gradu se attingere, in quo solet fieri separatio, facultas iis sit ad alia

vota

vota transeundi, filiis ex ejusmodi nullo matrimonio natis existentibus legitimis; quæ omnia contraria essent, siquid ex ante dictis omissum fuerit.

VII. Succedentibus temporibus opportunior adhuc ad detegenda matrimonii impedimenta praxis introducta fuit, * nempe illa matrimoniis futuris publicè in ecclesiâ præmittendi proclamationes, quæ aliàs etiam monitiones ** & à gallis banna *** vocantur.

* Dixi succedentibus temporibus; non enim video, quî illa à Juenino *part. 2. Comment. hist. Dogmat. de Sacramentis pag.* 980. ad prima sæcula referri possit. Certe debilis haberi debet ratio desumpta ex *Tertulliano lib. 2. ad uxorem* scribente: *unde sufficiam ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Ecclesia Conciliat, & confirmat oblatio, & obsignatum angeli renuntiant* (hæc postrema verba de proclamationibus intelligenda esse piè magis, quàm fundatè sentiit) *pater ratò habet;* nam præter hoc, quod difficile creditusit, praxin tam utilem adeo antiquam esse, nec tamen in aliquo Concilio generali ante sæculum XIII. pro normâ generali præscriptam fuisse, alium verba citata sensum ex ipso contextu, in quo totis viribus contra matrimonia fidelium cum infidelibus *Tertullianus* agit, commodè patiuntur.

Additio. Ratiocinium mox propositum videtur mihi etiam non leviter pugnare contra ea *Juenini* argumenta, quibus probare nititur, quod usus proclamationum in gallia semper obtinuerit.

** De futuris scilicet nuptiis ad populum in ordine ad revelationem impedimenti forte obstantis iis, qui hìc & nunc volunt copulari.

*** Diversis hujus vocis significationes legere est apud *Gonzalez in Cap. 27. de sponsalibus & matrimoniis, & in Cap. 2. de purgatione Canonicâ.*

VIII. Ad quod autem præcisè tempus prima istius praxeos origo sit referenda, inter doctores non convenit, duo interim circa eandem sunt indubitata.

IX. Primum est, quod jam ante Concilium Lateranense IV. habitum anno 1216. in Galliâ * & Angliâ ** viguerit.

* Elucet hoc non modo ex *Cap.* 27. *de sponsalibus & matrimoniis*, in quo Innocentius III. sic ait: *sane quia contingit interdum, quod aliquibus volentibus contrahere matrimonium, bannis, ut tuis verbis utamur, in ecclesiis SECUNDUM CONSUETUDINEM ECCLESIÆ GALLICANÆ EDITIS*... sed & ex Constitutionibus Synodicis Odonis Episcopi Parisiensis de Sæculo XII. Earum Cap. 7. sic legitur: *Antequam fiat* (matrimonium) *semper tribus dominicis aut tribus festivis diebus æquè distantibus quasi tribus edictis perquirat Sacerdos à populo sub pœnâ excommunicationis de legitimitate sponsi & sponsæ, qui debent conjungi, & ante fidem datam de contrahendo matrimonio, & ante hæc tria edicta nullus audeat aliquo modo matrimonia celebrare.*

** Concilium Londinense de anno 1200. hæc habet: *nec contrahatur aliquod matrimonium sine trinâ denuntiatione publicâ in ecclesiâ.*

X. Alterum est, quod per *Innocentium III. in Concilio Lateranensi IV.* approbata, & toti ecclesiæ latinæ * tanquam lex generalis primum fuerit præscripta, utut non sine omni discrimine. **

* In græcâ nec hodiedum observatur, nec unquam aliàs observata fuit; quanquam non desit in eâ modus vicem denuntiationum supplens: cuilibet nempe græcorum matrimonio multis diebus

ante

ante ejus ſolemnizationem publica in eccleſiis ſponſalia præmittuntur.

** Quippe in eccleſiis particularibus, de quibus antea, numerus & dies faciendarum proclamationum fixus fuerat, ſecus ac in *Concilio Lateran.*, ut adeo ad ejusdem Canoni ſatisfaciendum una proclamatio ſuffeciſſe dicatur à *Tannero* & aliis.

XI. Lapſu temporis tandem ſapientiſſima ordinatio *Conc. Lateran.* in quibusdam diœceſibus per deſuetudinem extra vigorem poſita fuit teſte *Dominico Soto*, revixit tamen iterum per *Conc. Trid. Seſſ. 24. Cap. 1. de reform.*, atque ab ejusdem tempore univerſaliter in eccleſiâ viget.

XII. Imo verò non reſuſcitavit tantum Canonem Lateranenſem S. Trid. Synodus, ſed & expreſſit clariſſimè, quot vicibus, & quandonam proclamationes facere oporteret. *

* Hoc totum fere jam antea apud nos factum fuiſſe patet ex *Concilii provincialis Trevirenſis ſub Balduino glor. mem. Archiepiſcopo* anno 1310. habiti cap. 81. ubi eam in rem hæc leguntur: *Inhibemus igitur, & inhibitum eſſe de jure declaramus, ne ſponſalia vel matrimonium clandeſtinè contrahantur; ſed cum contrahenda fuerint matrimonia, ſacerdotes publicè ter ſcilicet per dies Dominicos vel feſtivos proponant, & proclamationem faciant, in Eccleſiis competenti termino præfinito, ut infra illum, quæ voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat. &c.*

XIII. Ex dictis eruitur proclamationes aliud non eſſe, quàm admonitiones de matrimonio à duobus * contrahendo, & quandoque etiam de contracto ** in Eccleſia *** inter miſ-

ſarum

ſarum ſolennia **** tribus continuis diebus feſtivis ***** à parocho ſponſi & ſponſæ ****** faciendas ad hoc, ut ſiquis impedimenti cujusdam inter contrahere volentes notitiam habeat, illud in tempore revelet. *******

* Ad aſſequendum finem ab Eccleſiâ intentum ita deſcribi debent perſonæ deſponſandæ ut à quovis facile cognoſci poſſint; eâ de causâ ait *rituale noviſſimum Trevirenſe* editum anno 1767 *part. I. pag.* 235. *Nomen, cognomen, pater, mater, patria, conditio, & parochia debent exprimi. Si pater aut mater deceſſerit, de morte patris aut matris fiat mentio, pariter ſi ex deſponſandis alteruter vel uterque ſit viduus id exprimi debet, declarando expreſsè nomen & cognomen defuncti conjugis.*

Additio: Reticendum tamen hic omne illud, per quod bonæ exiſtimationi proximi vel in minimo præjudicari poſſet.

** Per *Trid. Seſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform.* ibi: *quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitiosè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denuntiationes, tunc vel una tantùm denuntiatio fiat, vel ſaltem parocho & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur, deinde ante illius conſummationem denuntiationes in Eccleſiâ fiant.*

*** Parochiali utique; quanquam non exiſtimem peccare eum, qui in capellâ aliquâ, ad quam hic & nunc omnes parochiani *ad miſſam parochialem* confluunt (ut ſubinde in feſtivitatibus contingit) matrimonium proclamaret.

**** Hoc requirit litera legis, à qua temerè recedendum noneſt.

***** *Et non aliis diebus* addit *cit. rituale dictâ pag.*, ut adeo pro Diœceſi Trevirenſi diſputari non poſſe opiner, an in magno concurſu populi diebus profeſtis proclamationes facere per miſ-

ſum

ſum ſit, quod licere ſat multi Doctores aſſeruntapud *Barboſam in collect. Doct. in Conc. Trid. Seſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. num.* 23.

Additio 1. Quod requiratur, tres dies feſtivos, quibus proclamationes fiunt, continuos eſſe, eò tendit, ne inter unam & alteram proclamationem tempus conſiderabile intercedat; de cœtero tribus feſtis ſibi immediatè ſuccedentibus omnes proclamationes facere haud licet, ne brevitate temporis eludantur, qui impedimentum aliquod revelare tenentur; prohibeturque hoc expreſsè in *Ordinationibus Archiepiſcopalibus Franciſci Ludovici glor. mem. cap.* 2. §. 28. ubi inhibetur, ne quisquam deinceps ſinè præviis trinis proclamationibus ſive bannis per tres Dominicas vel dies de præcepto feſtivos *interpolatos*, non autem feriales tantum, neque eodem die Dominico vel feſtivo, vel tempore vetito per adventum & quadrageſimam faciendis, vel absque intervallo unius ſaltem diei inter ultimam proclamationem & ipſius matrimonii celebrationem intercedente parochianos ſuos matrimonialiter copulare præſumat.

Additio 2. Quod in mox citato loco de proclamationes tempore vetito non faciendo diſpoſitum eſt, in antefato Rit. novis: non habetur; prohibentur in eoſolum proclamationes diebus paſchæ, pentecoſtes, & nativitatis Domini.

Addit. 3. Si intra 4. Menſes poſt factas proclamationes matrimonium non contrahatur, illæ reperi debent, niſi propter litem ratione alicujus oppoſitionis dilatum fuerit matrimonium. *Idem rituale part. I. pag.* 236.

***** Quod autem illud à Parocho domicilii vel quaſi fieri debeat, communis fert opinio, & ſæpe *cit. rit. pag.* 235. apertè docet, cum is ibidem proprius contrahentium parochus eſſe dicatur, in cujus parochiâ habitant, ita ut, ſi unus vel uterque duo habeat in diſtinctis parochiis domicilia, in quibus ex æquo habitet, in qualibet earum proclamationes fieri debeant.

 Addi-

Additio. Statutum præterea eſt in *mox cit. pag.*, quod incolæ hujus diœceſeos, ſi per ſex integros menſes actu & publicè bonâ fide non fuerint in aliquâ parochiâ commorati, ii vero, qui ex aliâ diœceſi in iſtam transmigrarint, ſi per annum integrum actu & publice bonâ fide in parochiâ, in quâ nubere peroptant, commorati non fuerint, ad matrimonium in eâ celebrandum admittendi non ſint, niſi præviè factis proclamationibus in parochiâ, in quâ hic & nunc habitant, & in eâ, in quâ antea morabantur.

******* Ad hoc ſub gravi peccato adſtringitur, quisquis impedimenti alicujus notitiam habet, non tantum ex virtute religionis & charitatis, quæ ad profanationem Sacramenti & damnum proximi avertendum omnes obligat, ſed & ex præcepto Eccleſiæ; eſtque illud revelationis onus tam ſtrictum, ut ſola evitatio gravis damni proprii & ſubinde etiam alieni, atque ſecretum confeſſionis ab eo excuſent.

Corollaria. 1. Tenentur ergo ad revelandum impedimenta ſibi cognita conſanguinei, & ii, quibus illa ſub lege ſecreti ſunt detecta. Ratio eſt, quia hìc præponderat præceptum Eccleſiæ ex cauſis graviſſimis latum, & quilibet ſaltem ſuperiori præcipienti tenetur detegere peccatum inferens damnum tertio, prout docet *D. Thomas* 2. 2 *q.* 70. *à* 1. *ad* 2. quomodo autem ex omiſsâ denuntiatione impedimenti damnum tertio inferatur, explicat *Sanchez de matrimonio tom. I. lib.* 3. *diſp.* 13. *num.* 5.

Additio. Illud etiam contra *continuatorem prælect. bonorati Teurnely tom.* 14. *pag.* 385. ſentio verum eſſe de eo, qui ex conſilio à ſe petito impedimenti notitiam accepit. Movet me ad ita opinandum tum illud, quod ex D. Thomâ mox dixi, tum hæc ratio, quod hìc non agatur de punitione vel damno alicujus, ſed de peccato vitando, & de eripiendo denuntiatum à morte ſpirituali ſibi imminenti; cúmque vita animæ ſit omnibus rebus

ante-

anteferenda, lex revelandi impedimentum, sícque ruinam spiritualem proximi impediendi tanquam fortior legem de servando secreto naturali debet vincere.

Coroll. 2. Non eximitur quoque à præcepto manifestandi impedimentum, qui illud solus scit per *cap.* 12. *de Sponsal*, cum matrimonium solà depositione unius testis impediri possit, *cujus specialis & vera ratio ut Gonzalez in dict. cap.* ait: *provenit ex animæ periculo, quia videlicet, ut peccatum vitetur, unius etiam testis testimonio fides adhibetur, nam ex unius testis depositione saltem res dubia redditur, cap. jurisjurandi de testibus, in dubio tamen, quod animæ tutius est, sequi debemus. Cap. juvenis. Cap. commissum h. t. ergo rectè ob unius testis depositionem matrimonium impeditur.* Hucusque Gonzalez alia adhuc specialia hac de re ibidem habens.

Additio. Siquis prævideret, testimonium suum sat efficax non futurum ad impediendum matrimonium, adhuc tamen teneretur præcepto revelationis, quia parocho per hoc saltem aperiretur via ad diligenter inquirendum de impedimento, ad retrahendum partes quà monitionibus quâ terroribus, ne matrimonium nulliter aut etiam illicitè tantùm contrahere attentarent.

Coroll. 3. Nec eximitur quis per hoc ab onere manifestationis, quod impedimentum absque partis aut partium diffamatione nequeat revelare. Interim ante omnia hoc in casu pars impedimenti conscia (quod & aliàs ordinariè faciendum) monenda est, ne ad conjugium illicitum progrediatur, aut saltem sibi mediante dispensatione provideat, hâque via sine fructu tentatà res ad parochum deferenda est, ut malo omni meliore modo occurratur.

XIV. Obligatio, quam in parocho producit facta eidem impedimenti manifestatio, exprimitur in *Conc. Trid.* * *Latera-*

nensi ** & distinctissimè in *parte I. pag. 236. rit. novis. Trev.* ***

* *Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expressè, donec, quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit argumentis.*

** *Quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur.*

*** *Si post primam aut alteram denuntiationem fiat aliqua in formâ juris contra matrimonium futurum intercessio, abstineatur à subsequentibus denuntiationibus: si post ultimam fiat, non celebretur matrimonium, nisi qui intercesserint, intercessionem suam infectam faciant servatis servandis, aut nulla à judice declarata sit.* Et paulo post: *si revelatio alicujus impedimenti fiat absque intercessione, parochus expensâ hujus veritate rem totam, si dubitet, ad ordinarium citius deferat, nec ante procedat ulterius, quam ab eo responsum habuerit.* Pro quorum textuum intellectu notandum venit, posse quem impedimentum dupliciter ad parochum deferre, scilicet per viam simplicis revelationis asserendo e. g. nupturientes sibi esse in quarto gradu consanguineos, secundò per viam oppositionis e. g. declarando sibi fidem ab unâ parte primùm datam fuisse, hujusque impletionem à se omnimodè desiderari. Quod si illo modo fiat impedimenti revelatio, parochi est omnia sedulo rimari, & pro re natâ vel ad solemnizationem matrimonii procedere, vel ab eâ se continere, vel denique manente dubio casum ordinario referre; si autem per modum oppositionis in formâ juris fiat impedimenti cujusdam revelatio, ligantur continuo manus parochi, manentque illæ tam diu ligatæ, quamdiu subsistit interjecta oppositio. Ad hanc enervandam aliquando sufficit, quod opponens simpliciter ab interces-

sione

ſione ſuâ diſcedat, aliquando requiritur, opponentem ab interceſſione ſuâ per ſententiam judicis dejici: & poſtremum quidem neceſſarium eſſe opinor, quotiescunque oppoſitio in gratiam Sacramenti facta fuit; ſimplicem autem deſiſtentiam intercedentis ſufficere exiſtimo, ſi oppoſitio pro jure, cui ab homine renuntiari Poteſt, facta fuerit.

Additio: Quid à parocho pro caſu factæ interceſſionis obſervandum ſit, ne ipſe ſuſpectus reddatur, quaſi nuptias malitiosè impedire voluerit, & ne ſemetipſum periculo exponat actionis ob factam oppoſitionem intentandæ, explicat *continuator prælect. theol. honorati Tournely tom.* 14. *pag.* 389. *& ſeq.*

XV. Omiſſio proclamationum, etſi matrimonium non irritet,* ſeveriſſimè tamen tam in contrahentibus, ** quam in parocho aſſiſtente *** vindicatur, niſi deſuper ab aliquo habente poteſtatem illas remittendi fuerit diſpenſatum. ****

* Contrarium cum paucis aliis ſuſtinuit *Menochius ex leg.* 5. *C. de ll.* ubi: *nullum pactum, nullam conventionem, nullum contractum inter eos videri volumus ſubſecutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente &c.* Conſonat. cap. 64. *de R. I. in* 6. ubi: *quæ contra jus fiunt, debent utiquo pro infectis haberi.* Verum tam diverſus modus loquendi, quo *Conc. Trid.* utitur in decreto de proclamationibus matrimonii & neceſſariâ ad illud præſentiâ parochi & teſtium edito, oſtendit, ad valorem non requiri denuntiationum præmiſſionem; ſed & probatur illud invictè ex declarationibus Cardinalium eâ de re emanatis, quas videre eſt apud farinacium.

** *Primò* per hoc, quod proles ex matrimonio omiſſis bannis contracto nata, ſi illud ob impedimentum quodcunque dirimens nullum ſit, illegitima exiſtat: *ſi quis vero hujusmodi clan-*

 deſtina

destina vel interdicta conjugia inire præsumpserit in gradu prohibito etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium. Cap. fin. h. t. & interpretes in illud; quod addo, quia textus citatus tantùm de casu agit, quo matrimonium in gradu prohibito nulliter est initum. *Secundò* per ademptionem spei de impetrandâ dispensatione. *Conc. Trid. Sess. 24. Cap. 5. de reform.* ratio ibidem subjungitur hæc: *non enim dignus est, qui ecclesiæ benignitatem facile experiatur, cujus salubria præcepta temerè contempsit.* *Tertiò* per impositionem pœnitentiæ juxta Cap. fin. h. t.: *his, qui taliter etiam in gradu concesso copulari præsumunt, condigna pœnitentia injungatur.*

*** Pœnâ suspensionis triennalis ab officio ferendæ sententiæ sœpe cit. cap. fin. in verbis: *sane si parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius puniendus, si culpæ qualitas postulaverit.*

Additio. Eadem pœnè verba reperiuntur in supra cit. loco Statutorum sub Balduino editorum.

**** Dispensationem hanc, ut rectè concedatur, justâ causâ niti debere apud omnes in confesso est; quæ autem causa talis sit, perinde non constat. Unam ipsummet assignat *Conc. Trid.* videlicet suspicionem probabilem, ne aliàs matrimonium malitiosè impediatur, nec defuerunt Doctores, qui hanc solam pro justâ causâ dispensandi agnoverint, quanquam contra torrentem aliorum, à quibus passim in censum causarum legitimarum referuntur sequentes.

1*mò* Si Principes & Magnates contrahant, idque ex eâ ratione, quod fama horum matrimonia multo semper tempore ante volet, adeoque impedimentum, si quod adsit, facile detegi valeat.

2*dò*

2dò Evitatio infamiæ e. g. si qui communiter jam habiti pro conjugibus velint contrahere.

3tiò. Si revalidandum sit matrimonium ob latens aliquod impedimentum nulliter in facie ecclesiæ initum.

4tò Angustia temporis, ut si immineret adventus aut quadragesima, nec tamen nuptiæ absque incommodo notabili differri possent.

5tò Periculum gravis damni in bonis fortunæ, famæ, Corporis aut Animæ.

6tò Gravis erubescentia aut pudor ob nimiam ætatis, conditionis, aut fortunæ discrepantiam.

Additio. Sunt adhuc præter recensitas causæ quædam, de quarum legitimitate disputatur. Meretur eatenus legi *Continuator prælect. Theolog. Honorati Tournely tom.* 13. *pag.* 402. *& seqq.*

§. II.

DE DESPONSATIONE CLANDESTINA EX DEFECTU VEL PAROCHI VEL TESTIUM.

NUM. 1. Matrimonia fidelium clam & consensu privatim dato contracta, nullo non tempore ab ecclesia improbata fuisse, Doctores ad h. t. uno ore clamant. *

* Quod jam ante prædicationem legis evangelicæ in nuptiis judæorum atque gentilium quædam intervenerit publicitas, variis argumentis probare nititur *Author. Collat. Paris. tom.* 3. *lib.* 4. *Collat.* 1. videri etiam eâ de re potest *Godefredus in notis ad nov.* 89. *Leonis, & leg.* 7. *Cod. de repudiis.*

II. Veritatem opinionis istius plurima ex Scriptoribus omnium

Sæcu-

Sæculorum deprompta testimonia manifeste demonstrant; pauca illorum de remotioribus præcipuè sæculis hìc adducam.

III. *S. Ignatius Martyr*, qui primo Sæculo ecclesiæ Antiochenæ præfuit, *in epistolâ ad Polycarpum* sic scribit: *Decet verò, ut & ducentes uxores & nubentes cum Episcopi arbitrio conjungantur, ut nuptiæ juxta Domini præceptum, non autem ob concupiscentiam coiisse videantur.*

IV. *Tertullianus* Author 2di & 3tii Sæculi *lib. 2. de pudicitiâ* ita ait: *Ideo pœnes nos occultæ quoque conjunctiones id est non prius apud ecclesiam professæ juxta moechiam & fornicationem judicari periclitantur, nec inde consertæ obtentu matrimonii crimen eludant.* *

* Adhunc locum *Rigaltius in notis* animadvertit iis verbis à Tertulliano prolatis: *non prius apud ecclesiam professæ* indicari conjugia, in quibus non fuerat servata consuetudo, quâ solebant fideles conjugandi per presbyteros ecclesiæ offerri, ut communibus votis conjugia benedicerentur.

V. Idem 4to ecclesiæ Sæculo observatum fuisse colligitur ex epistolâ *S. Ambrosii ad Vigilium* Scribentis oportere, ut conjugium velamine sacerdotali & benedictione sanctificetur.

VI. Ad eundem morem cum benedictione presbyteri nuptias contrahendi alludit *S. Synesius Cyrenensis*, qui floruit Sæculo 5to, *Epistolâ 105. ex recensione petavii* in his verbis: *Mihi & Deus ipse, & Lex, & sacra Theophili manus uxorem dedit.*

VII.

VII. *S. Isidorus Hispalensis*, qui vixit sæculis 6to & 7mo, describit ceremonias solemnitatis matrimoniorum, quæ debebant in facie ecclesiæ cum benedictione presbyteri contrahi *lib. 2. de officiis Cap. 19.*

VIII. Concordat dictis pro sæculo *8vo Regula Chrodogangi Episcopi Metensis* hæc habens: *Sponsus & Sponsa cum precibus & oblationibus à Sacerdote benedicantur, & legibus sponsa dotetur, & à paranymphis custodiatur, & publicè solenniterque accipiatur.*

IX. *Nicolaus I.*, qui Sæculo 9no medio universalem ecclesiam rexit, *in instructione Bulgarorum* dicit *nuptialia fœdera in ecclesia Domini... per sacerdotis manum & benedictionem statui.*

X. Praxin ecclesiæ quoad hoc pro sæculis 10mo 11mo & 12mo exhibent collectiones canonum operâ *Burchardi & Ivonis Carnotensis* in lucem datæ.

XI. Quid de conjugiis clam & privatim initis senserit ecclesia subsequentibus temporibus ad Conc. Trid. usque, variarum synodorum statuta pœnalia contra clandestinè nubentes evidenter ob oculos ponunt.

XII. Quantùm denique *Concilium Tridentinum* ejusmodi conjugia detestatum fuerit, ex ejusdem *Sess. 24. cap. I. de reform.* elucet: nempe patres in eo congregati animadvertentes prohibitiones antiquorum canonum propter hominum

inobedientiam jam non prodeſſe, graviaque peccata ex clandeſtinis conjugiis ortum habentia perpendentes eadem per decretum in ingreſſu hujus diſſertatiunculæ citatum penitus annullaverunt. *

* Utrum etiam ante Conc. Trid. Matrimonia clandeſtina ullo unquam tempore fuerint lege aliquâ eccleſiaſticâ irritata, quæſtio eſt, in cujus reſolutione Doctores non conveniunt. Sunt, qui illam affirmant ob *Can.* 1. *XXX. q.* 5. ubi: *aliter legitimum non ſit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur, & à quibus cuſtoditur, uxor petatur, & à parentibus vel propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter, ùt mos eſt, cum precibus & oblationibus à ſacerdote benedicatur, & à paranymphis, ùt conſuetudo docet, cuſtodita, & ſociata, à proximis congruo tempore petita legibus detur, ac ſolenniter accipiatur, & biduo vel triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant. item* §. 1. *ita peracta legitima ſcitote eſſe connubia, aliter verò præſumpta, non conjugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, aut fornicationes potius, quàm legitima conjugia eſſe non dubitate, niſi voluntas propria ſuffragaverit, & vota ſuccurrerint legitima.* Atque hæc ſententia probabilior apparet, ſi cum *Baſilio Pontio lib.* 2. *de matrimonio cap.* 1. §. 2. in locum *niſi* ſubſtituatur to *etiamſi*, prout legi debere idem *Pontius* loco cit. pluribus argumentis conatur evincere.

Contrariæ opinioni ſubſcribunt plurimi, & pro iis facere videntur

1*mò* verba *Tertulliani* num. 4. proximè à me allegata, in quibus dicitur, occultas conjunctiones ſecundam moechiam & fornicationem judicari *periclitari*, ſat claro indicio, quod illæ poſſint non eſſe fornicatio & moechia.

2*dò*

2*dò* Quod incredibile ſit omnia illa, quæ cit. Canon requirit, ut matrimonium ſit legitimum, ad ejus valorem requiſita fuiſſe.

3*tiò* Textus *Nicolai* I., qui eodem circiter tempore, quo cit. Canon fabricatus creditur, vixit, & ad Conſulta Bulgarorum *cap.* 3. *tom.* 5. *Collect. Harduini. Col.* 355. enumeratis ritibus, iis multùm correſpondentibus, quos mox ex pſeudo-evariſto retuli, ſic reſpondit: *peccatum autem eſſe, ſi hæc cuncta in nuptiali fœdere non interveniant, non dicimus, quemadmodum græcos vos adſtruere dicitis, præſertim cum tanta ſoleat arctare quosdam rerum inopia, ut ad hæc præparanda nullum his ſuffragetur auxilium, ac per hoc ſufficiat ſecundum leges ſolus eorum conſenſus, de quorum conjunctionibus agitur.*

Additio. Hujus ergo ſententiæ patroni citato Canone pſeudo-evariſti aliud ſignificari non autumant, quàm quod matrimonia clandeſtina ſint illicita, aut quod pro foro fori ſint invalida.

XIII. Poteſtatem hoc faciendi pœnes Conc. Trid. fuiſſe perſuadet paritas ab aliis impedimentis jure eccleſiaſtico introductis deſumpta. Accedit, quod, ſicut conſenſus matrimonialis clam præſtitus per principes temporales ſaltem pro ſubditis eorum infidelibus irritari poteſt, prout per eosdem variarum perſonarum conſenſus in ordine ad quædam negotia de facto irritatus eſt; ita pariter ab eccleſiâ id fieri poſſe pro membris ejusdem indubitatô judicandum ſit, nec quidquam obſtante, quod matrimonium ad rationem Sacramenti à Chriſto evectum ſit, cujus eſſentiam eccleſia mutare non poſſit; quàm parum enim, qui ex aquâ cereviſiam, & ex vino acetum facit, materiam baptiſmi aut Euchariſtiæ mutat,

quamvis faciat, ut id, quod prius erat Sacramentorum istorum materia, jam non sit amplius eorum materia; tam parum ecclesia requirendo ad valorem matrimonii præsentiam parochi & testium, naturam Sacramenti mutavit, cum id unicè fecerit, ut is, qui aliàs subjectum matrimonii habile fuit, deinceps tale non sit, & ut consensus, qui ante Conc. Trid. vi matrimonium efficiendi pollebat, post illud eâdem destituatur.

XIV. Porro causæ, quæ patres Tridenti Congregatos ad irritanda clandestina conjugia moverunt, gravissimæ erant, attinguntúrque illæ in *Sess. 24. cap. I. de reform.* his verbis: *veruntamen cum sancta synodus ... gravia peccata perpendat, quæ ex iisdem clandestinis conjugiis ortum habent,* * *præsertim verò eorum, qui in statu dammationis permanent, dum priore uxore, cum quâ clam contraxerant, relictâ cum aliâ palam contrahunt, & cum eâ in perpetuo adulterio vivunt.*

* Varia profectò hæc sunt, & consideratâ hominum malitiâ quasi naturaliter exinde profluentia, atque ejus quidem generis, ut non modo bonum privatum contrahentium, natarumque ex iis prolium, sed & bonum ipsiusmet reipublicæ per eadam gravissimè lædatur: contrahentium quidem, quia, cum ejusmodi contractus probari non possit, una pars alteram pertæsa aut exhaustâ ejus substantiâ malitiosè ad secundas nuptias transire, quandocunque voluerit, potest: prolium verò, quippe quas maritus ex se natas esse pro libitu valet negare, quo fit, ut earum educatio negligatur, quod quantum reipublicæ, quam

malis

malis civibus hoc modo repleri necesse est, officiat, nemo non videt. Præter hoc ex frequenti ejusmodi matrimonium dissolutione quies publica non potest non turbari, cum sic sæpissimè contingat, ut plures fœminæ eundem virum prætendant suum esse maritum, & vicissim plures viri eandem mulierem pro suâ vendicent uxore.

XV. Conformiter ergo sæpe dicto decreto hodiedum ad valorem matrimonii in locis promulgati Tridentini * requiritur, ut eidem parochus ** vel alius Sacerdos *** de licentiâ **** ipsius parochi seu ordinarii cum duobus ad minimum testibus ***** intersit.

* Duo hìc sunt singularia: 1mum est, quod licet aliàs ad obligationem legis necessarium non sit eandem ubique promulgari, in hâc tamen materia aliud obtineat, ut patet ex sequentibus *Conc. Trid. Sess.* 24. *cap. I. de reform.* in fine verbis: *decernit insuper* (sancta Synodus) *ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post* 30. *dies* (inquo altera singularitas est, cum ordinariè & nisi aliud à legislatore exprimatur, statim à sui publicatione lex subditos stringat) *habere incipiat à die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos.*

Additio 1. Ex dictis per argumentum à contrario infertur in locis non promulgati Trid. matrimonia clandestina, utut illicita sint, adhuc tamen esse valida, tenetque illud ex principio generali, quod in contractibus inspiciantur leges & consuetudines locorum, in quibus contractus celebrantur, etiam de eorum matrimoniis, qui ex loco promulgati Trid. in locum non promulgati ex alio fine, quàm ut matrimonium ibidem ineant, se se conferunt. Dixi ex alio fine, quàm ut matrimonium ibidem

 ineant,

ineant, ob declarationes cardinalium, qua de re vid. *Benedictus XIV. de synodo diœcesanâ lib.* 13. *cap.* 4. *num.* 10.

Additio 2. In dubio de publicatione memorati decreti præsumptio est, quod ea facta fuerit, *ubicunque constat jam usu receptum esse, ut matrimonia coram parocho & 2 vel* 3. *testibus tanquam in executionem decreti Conc. Trid. celebrentur. Benedictus XIV. de synodo lib.* 12. *cap.* 5. *num.* 6. adducens resolutionem quandam S. Congregationis concilii de 21. Septembris a. 1602.

Additio 3. Modum & annum, quibus in Diœcesi Trevirensi promulgatum fuerit Conc. Trid. exhibet *hist. diplom. Trev. tom.* 3. *pag.* 93. *in notâ A.*

** Proprius videlicet unius saltem ex contrahentibus, idque ratione Domicilii vel quasi, non item ratione originis; perinde autem de jure communi est, sponsi vel sponsæ parochus adhibeatur, quanquam in praxi plerumque ultimus soleat matrimonia solemnizare, cujus rei rationes assignat *Vanespen ad tit. de sponsal. cap. I. num.* 5.

Additio 1. Vagorum verè talium, idest, eorum, qui nullibi seu verum seu quasi domicilium habent, matrimoniis valide assistit parochus loci, in quo hic & nunc inveniuntur, idque etiamsi una pars tantum sit vaga. Quæ autem cautela adhibenda sit à parocho, antequam vagos copulet, docet *Trid. Sess.* 24. *cap.* 7. *de reform.* ubi: *parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad ordinarium delatâ ab eo licentiam id faciendi obtinuerint*, ratio hujus ibidem præmittitur hæc: *multi sunt, qui vagantur & incertas habent sedes, & ut improbi sunt ingenii, primâ uxore relictâ aliam & plerumque plures illâ vivente diversis in locis ducunt. In rit. novis Trev. part. I. pag.* 237. omnibus Parochis & Sacerdotibus curam animarum habentibus sub pœnâ suspensionis

pro-

prohibitum legitur vagos inconſulto ordinario matrimonialiter copulare.

Additio 2. Valor matrimonii non vitiatur per hoc, quod parochus eidem aſſiſtens non ſit presbyter, aut irregularitate, ſuſpenſione, excommunicatione aut interdicto innodatus & ſuppoſitus ſit, etiamſi ſpecialiter eidem à ſuperiore ſuo aſſiſtentia ejusmodi eſſet prohibita. Ratio omnium horum deſumitur ex verbis ipſiusmet Conc. Trid. plus non requirentis, quàm ut aſſiſtat parochus, qualis quis eſſe poteſt, licet excommunicatus &c. exiſtat.

Additio 3. Aſſiſtentia hæc à parocho nuptiis ſui parochiani impendi poteſt tam intra quam extra diſtrictum ſuæ parœciæ quantum ad valorem actûs; ad cognoſcendum autem an id quoque licitè fiat, diſtingui debet inter aſſiſtentiam, quæ publicè in eccleſiâ cum benedictione, & eam, quæ in privatis ædibus & ſine omni ſolemnitate fit. Pro primâ ut licitè procedatur, requiri debet parochus loci in quo, pro ſecunda non item; prohibita tamen hæc eſt in multis diœceſibus nominatim in Trevirenſi, *Rit. noviſ. Trev. part. I. pag.* 240. ſupra dictæ *ordinationes Franciſci Ludovici cap.* 2. §. 29. in poſtremis quidem ſub pœnâ ſuſpenſionis inhibetur.

Additio 4. Debet parochus, quod & de teſtibus intelligendum, ad hoc, ut matrimonium valeat, eidem præſens eſſe moraliter ſeu humano modo, & eodem ſimul tempore cum teſtibus. Ratio utriusque in promptu eſt, cum parochi & teſtium præſentia requiſita ſit, ut per eos de matrimonio fides fieri poſſit eccleſiæ, & ex mente Conc. Trid. parochus & teſtes de eodem actu teſtari poſſe debeant. An & eundem unà cum teſtibus formaliter adhiberi, ſeu quod idem eſt, requiri & rogari neceſſe ſit, dubium eſt inter Doctores. Vid. eatenus *Schmaltz-*

grueber

grueber ad h. t. num. 234. *& seqq.* certò tamen ad valorem sufficit præsentia coacta & fraude obtenta, quanquam coactio & fraus ejusmodi graviter sit illicita, tum ob injuriam, quæ parocho & testibus sic infertur, tum ob contemptum ecclesiæ, præsertim cum taliter contrahentes ordinariè proclamationes omittant. Desuper pro hâc diœcesi habetur in sœpe cit. *ordinat. Francisci Ludovici cap.* 2. §. 30. ubi: *quicunque sæculares impiâ & Sacramento injuriosâ praxi matrimonium non servatis proclamationibus coram ordinario vel parocho invitis & reluctantibus clandestinè contrahere præsumpserint, ad comprimendam hanc extremam temeritatem noverint se ipso facto censuras interdicti personalis & excommunicationis incursuros.* Habetur præterea in hanc rem *Joannis Philippi glor. mem. ordinatio de* 3*tiâ Februarii anno* 1757., per quam temerarium ejusmodi factum sub pœnâ confiscationis omnium bonorum & relegationis extra patriam cum reservatione etiam pœnitentiæ publicæ prohibetur.

Additio 5. Quando matrimonium initur vel absque parocho vel absque testibus, tam contrahentes, quam parochus & testes pœnâ arbitrariâ per ordinarium infligendâ sunt castigandi per *Conc. Trid. Sess.* 24. *cap. 1. de reform.* in verbis: *Insuper parochum vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, & testes, qui sine parocho vel Sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio ordinarii punivi præcipit.* Presbyteri aut parochi nuptiis alterius parochiæ sponsorum assistentis aut eas benedicentis pœna sequitur eod. loco: *Siquis parochus vel alius Sacerdos sive regularis sive sæcularis sit, etiamsi id sibi ex privilegio vel immemoriali consuetudine licere contendat, alterius parochiæ sponsos sine illorum parochi licentiâ Matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tam diu suspensus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.* Verba

ba hæc allegantur in *Ordinat. Francisci Ludovici cap.* 2. §. 27 iisque additur: *noverint simul ejusmodi transgressores, contra eos, ubi correcti non resipuerint, etiam ad incarcerationes & privationes beneficiorum canonicè procedendum.* An autem parochus absque debito testium numero assistens matrimoniis triennio sit suspendendus, de eo doctores non conveniunt: affirmant multi ex *Cap. fin. h. t.*, negant alii ex eo, quod ibidem sermo sit de assistente omissis proclamationibus, qui casus plane alius est ab eo, de quo quæritur.

Additio 6. Quod in primis duabus formulis, quæ puncto irritandorum matrimoniorum clandestinorum patribus tridentinis propositæ fuerunt, præsentia parochi requisita non fuerit, sed trium tantummodo testium, patet ex *Pellavicini historiâ Conc. Trid. Lib.*22.*cap.*4. Discrimen inter formulas istas hoc erat, quod prior homines tantum ad matrimonia clandestina, subsequens autem illos etiam ad sponsalia ejusmodi inhabiles reddiderit. Quare autem satius habitum fuerit postea ad efficaciam Sacramenti requirere, ut eidem parochus simul interfuerit, *eod. lib. cap.* 8. exponitur: perpensum scilicet est, nimis facile fore matrimonium contrahi coram hominibus vagis & ignotis, quibus abeuntibus testimonium facti haud extaret, & in absurda pristina incideretur; ad consulendum ergo incommodis hujusmodi testem stabilem, qui contracta connubia in codicem referret, quæri debere, atque ad hoc parochus vel maximè idoneus visus fuit.

*** Non ergo Diaconus aut minor clericus ad vices parochi hìc supplendas potest substitui. Probatio hujus latet in verbis Conc. Trid. *præsente parocho VEL SACERDOTE.*

**** Hæc expressa sit, non autem præsumpta tantum aut interpretativa, ùt decisum legitur in *Ordinationibus Francisci Ludovici*

vici cap. 2. §. 35: ad evitandum vitium clandestinitatis declaramus, non sufficere præsumptam seu interpretativam tantum Licentiam proprii pastoris, sed expressam omnino requiri.

***** De horum sexu, ætate & aliis qualitatibus altum in Conc. Trid. silentium, adeoque censendum est, testes etiamsi omni exceptione majores non sint, hìc tamen à testimonio non repelli, cum Trid. Conc., ante quod nullus ad valorem matrimonii testis requirebatur, jus antiquum eatenus immutarit, atque ideo verba ejus strictè, ùt sonant, sint accipienda. Accedit efficaciam multorum matrimoniorum in contraria sententia reddi ambiguam, id quod à quodam Patre in Conc. Trid. contra verba: *testes fide dignos* ab aliquo expetita observatum refert *Pallav. hist. Conc. Trid. lib. 22. cap. 4. Rit. novis. Trev. part. 1. pag. 232.* ait: *testes autem non nisi benè noti admittendi sunt, & quibus fides certa adhiberi possit;* hæc ergo cautela si in istâ diœcesi negligitur, *illicitè* proceditur ad copulationem.

XVI. Quæ hactenus de parochi & testium præsentiâ ex Tridentino dixi, ad omne matrimonium spectant, in locis, ubi decretum istius Concilii matrimonia clandestina concernens est promulgatum, ita ut ibidem non servatâ ad literam Concilii formâ, bonâ licet fide & in urgente necessitate celebratum * effectu careat, exceptis casibus, quibus vel forma ista ex causâ aliqua generali servatu possibilis non sit, ** vel matrimonium aliquod ex capite latentis penitus & occulti impedimenti irritum tantum revalidari debeat. ***

* Qualis e. g. est, si constitutus in articulo mortis velit ad legitimandas proles ducere concubinam, parochus autem pro tunc haberi

haberi non possit, eo quod aut absens à loco, aut mortuus sit, nec alius adsit, qui vices ejusdem suppleat; ratio hujus in eo posita est, quod, quando jus negotium aliquod certo modo fieri vult appositâ clausulâ irritante, si aliter fiat, modus iste ad formam actûs pertineat, quam ad unguem servare necesse sit, cum sine eâ actus subsistere nullatenus valeat; sustineri ergo non potest opinio doctorum quorundam apud *Barbosam in Collect. Doct. in Conc. Trid. Sess.* 24. *cap.* 1. *de reform. num.* 140. existimantium in ejusmodi casu valere matrimonium, dum fiat coram aliis testibus.

** Exceptio hæc fundatur in declarationibus Cardinalium ad Episcopum Tricariensem datis 19na Januarii an. 1605. illæ præter alia sequentes duas continent decisiones: a. *ubi autem constat decretum Concilii esse observatum, sed parochialis ecclesia utpote vacans proprio parocho careat, & cathedralis itidem Episcopo atque capitulo, habentibus à concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullusque alius ibi sit, qui vices Parochi vel Episcopi suppleat, matrimonium valere absque præsentia parochi, servatâ tamen in eo, in quo potest, forma Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus* b. *si extent quidem Parochus & Episcopus, sed nullo constituto vicario uterque metu hæreticorum lateat, ita ut vere ignoretur, ubinam sit, vel eodem metu à diœcesi absit, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est matrimonium contractum absque forma Concilii adhibitis tamen, ut dictum, duobus testibus.*

*** Est hæc sententia etsi contraria principio, quod lex in periculo universali fundata & formam actui tribuens in omni possibili casu observari debeat, inter Doctores, quos magno numero allegat *Schmalzgrueber ad h. t. num.* 120. magis communis, imo vero stabilita fuit *declaratione S. Pii V.*, ùt refertur in *thesauro resolutionum S. Congregationis Concilii tom.* 2. *pag.* 298.

POSITIONES EX VARIO JURE.

I.

Jus naturale non eſt id, quod natura omnia animalia docuit, prout Ulpianus *in leg. 1. ff. de J. & J.* voluit.

2. Sed ſolarum atque omnium nationum commune eſt inſtinctu naturæ, non conſtitutione aliquâ *Can. 1. diſt. 1.*

3. Illud partim verſatur in eo, quod quisque aut facere tenetur aut omittere, partim vero in eo, quod cuique fas eſt facere vel omittere.

4. Hinc recta eſt diviſio juris naturalis in præcipiens, prohibens, & permittens.

5. Prohibens vel ſimul eſt irritans, vel ſimpliciter & tantùm prohibens.

6. Quoties actus prohibetur jure naturæ ob defectum poteſtatis & voluntatis ſufficientis, aut incapacitatem materiæ, aut turpitudinem perpetuam atque in ipſo effectu durantem, toties actus eodem jure non tantum illicitus, ſed & invalidus eſt;

7. Extra hos caſus autem actus quidem dici poteſt illicitus, non tamen invalidus.

8. Ex-

8. Protestantes Catholico Principi subjecti in nostro Imperio etiam quoad ecclesiastica ejusdem jurisdictionem revereri debent, salvis tamen principiis propriis ex normâ anni decretorii competentibus.

9. Vicariis Imperii jus primariarum precum non competit.

10. Contra pacem Westphalicam jure suo protestatus fuit Innocentius X.

11. Clericus conveniens laicum in foro civili nequit ab eodem reconveniri.

12. Vacante Episcopatu jurisdictio ordinaria, nec non à jure delegata ad Capitulum Cathedrale devolvitur, non revolvitur.

13. Ad transactionem cum cessione rei immobilis possessæ prælati ecclesiastici observare tenentur solemnitates ad alienationem præscriptas: secus ubi jura suarum ecclesiarum pecuniâ redimunt.

14. Exceptio SCti Macedoniani in foro conscientiæ non prodest.

15. Impedimentum criminis etiam ignaros constitutionis desuper sancitæ ligat.

16. Possessor non proprietarius dignitatis, cui annexum jus conferendi beneficium, si bonâ fide possideat, potest lite etiam motâ & contestatâ super proprietate dignitatis conferre.

17. Trebellianica ob non confectum inventarium haud amittitur.

18. Vulgaris ſubſtitutio non impedit transmiſſionem juris deliberandi in hæredem inſtituti.

19. Vaſallus feudum antiquum non poteſt refutare in præjudicium agnatorum, nequidem in favorem domini directi.

20. Verius eſt, non obſtante convitii veritate locum habere actionem injuriarum, ſi quis alteri tale quid objecerit, quod manifeſtum fieri reip. non intereſt.

21. Nec contrarium probatur ex *leg. 18. ff. de injuriis.*

22. Multo minus ex iſtâ lege efformari poteſt regula, quod occulta quidem, ſed tamen vera proximi delicta revelans contra juſtitiam non peccet.

23. Ad inſtantiam fiſci criminalis poteſt judex eccleſiaſticus decernere monitorium de revelando generale ſub cenſuris, etiamſi revelatus morte puniretur.

I. O. H. D.

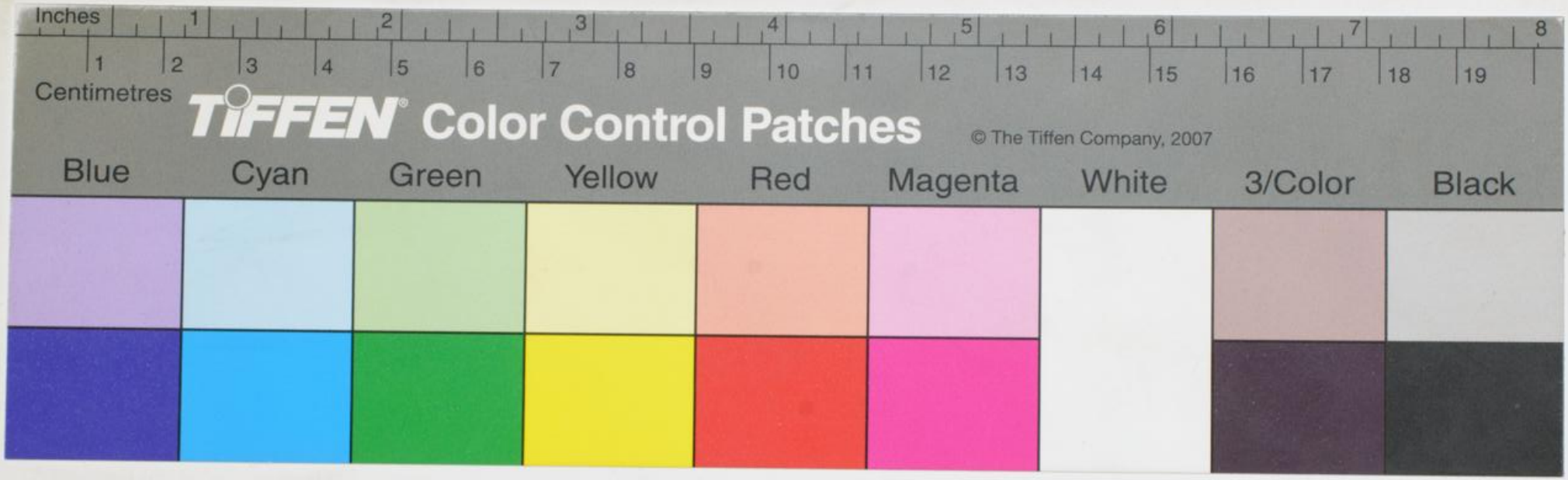
Inches
1 2 3 4 5 6 7 8
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

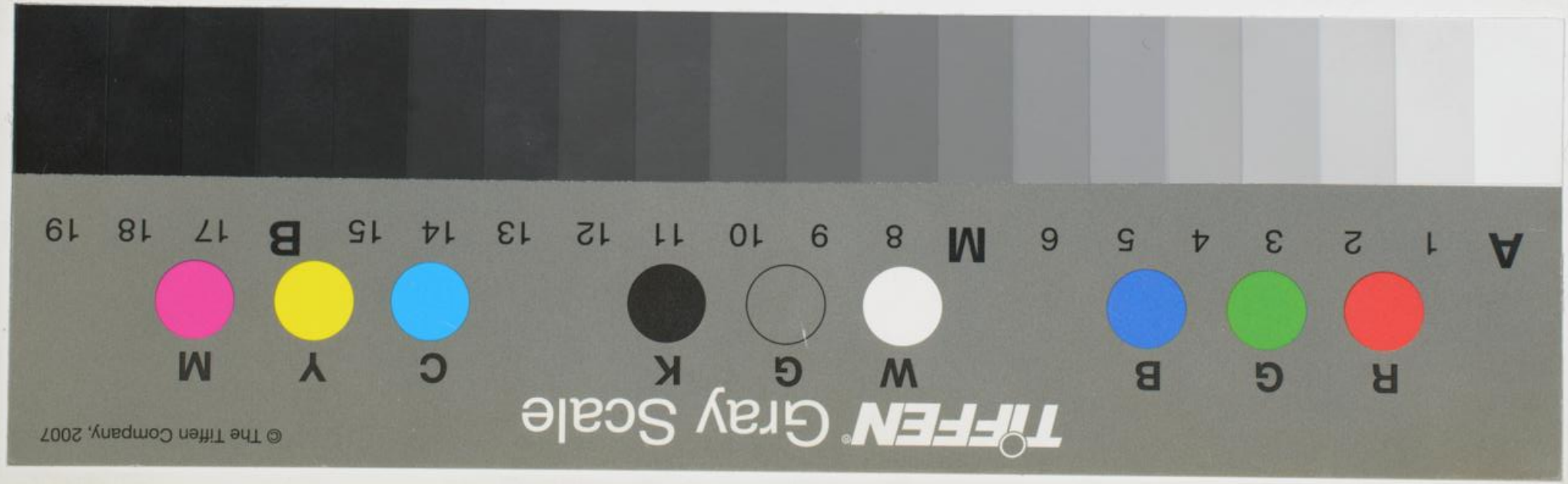
TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19